

Nr 641

Av herr Boo m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 10,
med förslag till brottsbalk.

(Lika lydande med motion nr 537 i Första kammaren)

I det förslag till brottsbalk som nu förelagts riksdagen har i 8 kap. 7 § gjorts ett särskilt stadgande rörande tillgrepp av motorfordon och andra motordrivna fortskaffningsmedel. Avsikten härmed är att möjliggöra en straffmätning som ur såväl allmänpreventiva som individualpreventiva synpunkter ter sig angelägen i åtskilliga fall av biltillgrepp. Mot ett sådant syfte finns ej anledning att anföra erinringar. Däremot har syftet uppnåtts på ett sätt som inger vissa betänkligheter.

Enligt förslaget skulle förutom motordrivna vägfordon i huvudsak motorbåtar och flygplan omfattas av det nämnda stadgandet. Tillgrepp av segelbåt skulle således inte falla under samma lagrum som tillgrepp av en motorbåt ens i de fall alla omständigheter av betydelse vore lika. På motsvarande sätt skulle det förhålla sig vid motsvarande tillgrepp av moped resp. cykel av lika värde. Det är uppenbarligen med tanke härpå som lagrådet förordat att stadgandet i 7 § borde gälla fortskaffningsmedel över huvud taget. Härigenom skulle gränsdragningar av här nämnda slag undvikas.

Det bör emellertid uppmärksammas att stadgandet i 7 § principiellt skiljer sig från stadgandena i 1 § om stöld, i 2 § om snatteri och i 8 § om egenmäktigt förfarande. 1 § och 2 § gäller fall då någon olovligen tager vad annan tillhör med uppsåt att tillägna sig det. 8 § gäller fall då någon utan sådant uppsåt olovligen tager och brukar eller eljest tillgriper något. I 7 § har beaktandet av uppsåtet, som f. ö. starkt präglar brottsbalksförslaget, vilket särskilt framgår av kap. 1 § 2, i betydande utsträckning frångåtts och brottsbeskrivningen i stället inriktats på vissa föremål, nämligen motorfordon och andra motordrivna fortskaffningsmedel. Såsom framgår av bl. a. förarbetena bör det dock vara möjligt att även beträffande 7 § åstadkomma en brottsbeskrivning som grundar sig på uppsåt och ej på föremål. De brott som skulle falla under 7 § kan nämligen betecknas som tillgrepp utan uppsåt att tillägna sig det tillgripna föremålet men också utan avsikt att återställa föremålet till dess ägare. Antalet brott av denna art har, främst till följd av biltillgreppen, ökat kraftigt. Straff enligt stadgandet om egenmäktigt förfarande framstår i många av dessa fall som otillräckligt. Å andra sidan är omständigheterna endast i ett mindre antal fall sådana att straff kan utmätas för stöld. Det får därför anses riktigt att tillskapa ett lagrum

som i fråga om brottsbeskrivning och straffmätning ligger mellan nuvarande stadganden om egenmäktigt förfarande och stöld. Omständigheten att ifrågavarande brott ökat främst till följd av tillgreppen av fortskaffningsmedel och omständigheten att behovet av en annan straffmätning för närvarande främst gäller sådana tillgrepp bör dock ej föranleda att lagrummet gäller endast vid tillgrepp av fortskaffningsmedel. Någon avgränsning till vissa föremål bör ej ske, utan uppsåtet bör även i detta lagrum vara vägledande vid brottsbeskrivningen.

Brottsbeskrivningen, motorfordon eller annat motordrivet fortskaffningsmedel, bör utbytas mot ett stadgande av innebörden att den, som olovligen tillgriper vad annan tillhör utan uppsåt att återställa det, dömes, om gärningen ej är belagd med straff enligt vad förut i kapitlet sagts, för *olaga tillgrepp*. Härigenom erhålles utan avseende på det tillgripna föremålet tre brottsbeskrivningar för här berörda tillgreppsbrott: stöld då tillägnelseuppsåt föreligger, olaga tillgrepp då ej tillägnelseuppsåt men ej heller uppsåt att återställa det tillgripna föreligger samt egenmäktigt förfarande då det tillgripna ej varaktigt avhändes ägaren. Biltillgreppen skulle härigenom i flertalet fall komma att dömas som olaga tillgrepp. I vissa fall skulle de dock — i motsats till vad som föreslagits i propositionen — dömas som egenmäktigt förfarande, nämligen i fall då en bil tillgripes men återställs. Ur principiella synpunkter måste det anses riktigt att så sker. Att tillgreppet gällt en bil bör ej i och för sig leda till annan brottsrubricering än egenmäktigt förfarande, om tillgreppet av annat föremål under i övrigt liknande omständigheter medfört rubriceringen egenmäktigt förfarande. Straffmätningen för egenmäktigt förfarande är lägre än för den i propositionen föreslagna brottsbeskrivningen tillgrepp av fortskaffningsmedel. De tillgrepp av bilar, som med här förordade brottsbeskrivning skulle betecknas som egenmäktigt förfarande, får emellertid förutsättas vara av så pass lindrig natur att de med den i propositionen föreslagna brottsbeskrivningen finge betecknas som ringa brott och således medföra böter eller lågt fängelsestraff. Dessa möjligheter föreligger även om tillgreppet betecknas som egenmäktigt förfarande.

Någon ändring i den i propositionen förordade straffmätningen för biltillgrepp och liknande brott blir således icke följden av den brottsbeskrivning som här förordats.

Om beteckningen tillgrepp av fortskaffningsmedel utbytes mot beteckningen olaga tillgrepp kommer även tillgrepp av annat än fortskaffningsmedel att straffbeläggas enligt 7 §. I likhet med vad som skulle bli fallet vid genomförande av lagrådets förslag, om att 7 § bör gälla tillgrepp av fortskaffningsmedel över huvud taget, skulle således även smärre förseelser falla under detta lagrum. Då minimistraffet är lägsta bötesstraff kan detta i och för sig inte anses oriktigt. Med den i propositionen förordade

lydelsen utgör emellertid fängelse i högst två år normalstraff. Ändras brottsbeskrivningen som här förordats synes ett sådant framhävande av fängelse som normalstraff oriktigt. Den i propositionen förordade lydelsen, fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter bör därför utbytas mot en lydelse av innebörden att olaga tillgrepp straffes med högst fängelse i två år eller med annan lydelse som ger rätten fri bedömning från lägsta bötesstraff till fängelse i högst två år. Den i propositionen förordade lydelsen för grova brott bör bibehållas oförändrad.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 10 måtte besluta att 8 kap., 7 § förslaget till brottsbalk i stället för i propositionen förordade lydelse rörande tillgrepp av fortskaffningsmedel skall erhålla i motionen förordade lydelse rörande olaga tillgrepp, samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta härför erforderligt förslag till lagtext.

Stockholm i februari 1962

Karl G. H. Boo

David Gomér

Einar Larsson

i Borrbý